

SUGGNOMÈ vzw

Forum voor Herstelrecht en Bemiddeling

Nieuwsbrief

Jaargang 4, nr. 2

REDACTIONEEL

20 mei 2003

V.U.: Marianne Regelbrugge
Bondgenotenlaan 150/1
3000 LEUVEN
Tel: 016/22 63 88
Fax: 016/22 74 82
Bank: 736-0001066-63
E-mail: suggnome@wol.be
Website: www.suggnome.be

<i>Van de redactie</i>	1
<i>Werken met vrijwilligerbemannings, een vage droom of een realiseerbaar nieuw project?</i>	3
<i>Verslagscomenspraak 14 maart 2003</i>	10
<i>Brief uit de gemeente Oudenaarde</i>	12
<i>Goed om weten</i>	15
<i>Comenspraak 13 juni</i>	24

Op 25 april jl. werd op initiatief van de stuurgroep Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven een persconferentie gehouden n.a.v. 10 jaar herstelbemiddeling meerderjarigen Leuven. De voorbije jaren werd de praktijk uitgebreid tot 8 Vlaamse gerechtelijke arrondissementen, werd binnen Suggnomè een project opgestart in functie van de ontwikkeling van herstelbemiddeling in de fase van de strafuitvoering, werd ook herstelbemiddeling voor minderjarigen in nagenoeg alle Vlaamse gerechtelijke arrondissementen geïmplementeerd en startten her en der projecten schaderegeling op politieniveau.

Van bij aanvang lagen de ambities verder dan enkel het uitwerken van een nieuwe dienstverlenende methode t.a.v. personen die n.a.v. een misdrijf als slachtoffer of dader betrokken worden bij een strafrechtelijke afhandeling. Opzet was een operationele invulling te geven aan een herstelrechtelijke benadering van criminaliteit.

In de herstelrechtelijke benadering wordt de driehoeksverhouding tussen slachtoffer, dader en samenleving, in deze vertegenwoordigd door de gerechtelijke instanties, in het vizier gebracht en wordt aan direct betrokken partijen de mogelijkheid aangereikt actief te participeren aan de gerechtelijke afhandeling

van hun zaak. Het aanbod herstelbemiddeling voorziet hiertoe in het aanreiken van een communicatieve ruimte waarin de respectieve beleving van betrokkenen m.b.t. het misdrijf en de gevolgen ervan, een plaats krijgen en onderling kunnen worden gecommuniceerd en partijen gezamenlijk kunnen bepalen of en zo ja wat zij hierover t.a.v. de gerechtelijke instanties willen communiceren. Op die manier wordt aan partijen en instanties de mogelijkheid geboden zich onderling te herstellen en wordt samenleven opnieuw mogelijk.

Deze benadering vraagt van alle betrokken personen en instanties een positief engagement en in het bijzonder de bereidheid, ondanks de gespannen onderlinge verhouding, met respect voor ieders autonomie wederzijds in communicatie te treden met het oog op het bereiken van een nieuw en leefbaar evenwicht.

Na 10 jaar herstelbemiddeling meerderjarigen dienen we ons de vraag te stellen in welke mate de herstelrechtelijke principes werkelijk ingang gevonden hebben in de strafrechtelijke afhandeling van misdrijven. Blijft herstelbemiddeling niet al te veel een methode die weliswaar geduld wordt maar in de feiten toch

vooral beperkt blijft tot een parajustitieel randverschijnsel? Ontbreekt het deze benadering niet aan een beleidsmatig en breed maatschappelijk draagvlak?

Op wereldvlak werden we de voorbije maanden geconfronteerd met de oorlog in Irak. Martin Wright, een van de belangrijke vertegenwoordigers van het herstelrechtelijk ideeëngoed, stelt in het editoriaal van de Nieuwsbrief van het Europees forum (maart 2003) in dit verband vast dat sinds de terroristische aanslag op de WTC torens op 11 september 2001 *'there has been a confused and confusing debate, much of which would serve as a textbook example of how not to respond restoratively.... Many question the legality and morality of the use of deadly force, but above all it adds to harm rather than repairing it.'* Hij verwijst in dit verband naar John Braithwaite (Restorative justice and responsive regulation, 2002) en anderen die aantonen dat herstelgerichte principes niet beperkt dienen te blijven tot de strafrechtelijke context maar ook mogelijkheden in zich houden tot een andere benadering van internationale conflicten.

In eigen land stellen we vast en in de aanloop naar de verkiezingen werd dit nog versterkt, dat de politieke partijen, in hun drang tegevoet te komen aan de verwachtingen van de kiezer, in de valkuil dreigen te lopen bij de burger de idee te bevestigen dat de overheid verantwoordelijk is voor alle samenlevingsproblemen en dan ook de oplossingen zal aanreiken. Zo zijn de meeste partijen het over één ding roerend eens: een versterkte aanwezigheid van politie in het straatbeeld dient een antwoord te bieden op allerlei fenomenen die ervaren worden als bedreigend voor de samenleving. De illusie wordt gewekt dat de burger zelf ontslaan is van elke verantwoordelijkheid in het creëren van een leefbare samenleving. Dreigen we op die manier niet gevat te worden in een neerwaartse spiraal gekenmerkt door een verdergaande polarisering, onverdraagzaamheid en verzuring? Dienen specifiek probleemgerichte oplossingen

niet ingebed te worden in een streven naar een algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat waarbij burgers kansen krijgen tot het nemen van verantwoordelijkheid en participatie aan het samenlevingsgebeuren en hier dan ook actief worden op geappelleerd? Kan ook Justitie, vanuit haar eigen basisbeginnelen van subsidiariteit en tegensprekelijkheid, in dit streven naar een leefbare samenleving, niet een belangrijke agogische functie vervullen t.a.v. de samenleving en haar burgers?

Vanuit de bemiddelingspraktijk in Leuven, en het hoofdartikel van deze Nieuwsbrief bericht u hier meer over, zoekt men ondertussen naar mogelijkheden om de samenleving actiever te betrekken bij het aanbod via het inschakelen van vrijwilligers. Op die manier wil men het draagvlak voor de herstelrechtelijke ontwikkelingen verbreden en versterken.

Opdat de bemiddelingspraktijk meer zou worden dan een parajustitieel 'versiersel' zullen echter ook op beleidsniveau keuzes moeten gemaakt worden.

Marianne Regelbrugge
Coördinator

Werken met vrijwilligerbemiddelaars, een vage droom

of een realiseerbaar nieuw project?

Wie ook een beetje vertrouwd is met de wereld van het herstelrecht, weet dat er nog aardig wat denkwerk aan de winkel is. In oorsprong was deze nieuwe stroming immers niet zozeer vrucht van een doorgedreven theoretische en conceptuele reflectie, maar ging ze veeleer terug op een reeks uitdagende praktijk-ervaringen van mensen op het terrein, die, met de woorden van T. Marchall, niet op zoek waren naar één of ander strafrechtelijk paradigma, maar naar concrete antwoorden op concrete problemen.

Het gevolg hiervan is dat onder de term 'herstelrecht', ja, zelfs onder de noemer 'bemiddeling', voorlopig een veelheid aan nogal uiteenlopende werkwijzen schuilgaat. In functie van de geloofwaardigheid en de overlevingskansen van het geheel dient zich de noodzaak aan klaarheid te scheppen, keuzes te maken en enig reliëf aan te brengen in wat het veld te zien geeft.

Één van de grote thema's hierbij is de kwestie van het 'statuut' van de bemiddelaar. Sommigen zweren uitdrukkelijk bij de bemiddelaar-vrijwilliger. Ze verwijzen hierbij naar de 'geest van het herstelrecht': het teruggeven van het conflict aan de rechtstreeks betrokkenen, aan de samenleving ook. Ze beroepen zich op de stellingen van N. Christie met zijn enorm wantrouwen tegenover de institutionele recuperatie van wat wezenlijk aan de individuen toekomt (Cfr. 'Conflicts as Property').

Anderen stellen zich veeleer pragmatisch op. Ze stellen dat de geloofwaardigheid van de herstelrechtelijke inbreng t.a.v. justitie stevige garanties vooronderstelt inzake de deskundigheid van de bemiddelaar, garanties die door vrijwilligers niet kunnen worden geboden.

In verschillende, vooral Angelsaksische landen, met hun stevige traditie inzake vrijwilligerswerk, zien we mengvormen opduiken,

waarbij men zich baseert op zowel ideologische als praktische motieven. Professionele 'coördinatoren' verzorgen dan de contacten met justitie, staan in voor de organisatie, de rekrutering en de opleiding van vrijwillige bemiddelaars.

Een andere vorm is de zgn. 'lay-mediator', met doorgaans wél een professionele basis, die per dossier 'à la carte' wordt aangesproken (en vaak ook vergoed).

Tot voor kort was deze discussie voor ons een veeleer vrijblijvende oefening. Hierin komt echter stilaan verandering. Zowel bij de minder- als bij de meerderjarigen dringt zich de noodzaak van een regelgeving op. Hierbij zijn we al gauw geneigd het principe naar voren te schuiven van een principieel 'recht' op bemiddeling, een idee die de zgn. 'Commissie Holsters' trouwens grotendeels zou hebben opgenomen, in haar voortstellen. Dergelijk uitgangspunt stelt echter zeer hoge eisen, deels inzake kwaliteitsgaranties, deels inzake gegarandeerde beschikbaarheid van het bemiddelingsaanbod.

Om al deze redenen waren we, bij de redactie van de nieuwsbrief, bijzonder geboeid door de denkoefening in de Leuvense bemiddelingsdienst rond het werken met vrijwilligers. U krijgt hiervan in de volgende pagina's een pretentieloze neerslag, niet in de vorm van een uitgedokterd voorstel, doch veeleer als een handvol aantrekkelijke kiezelsteentjes in de vijver van het kritisch nadenken over het eigen bezig-zijn.

Dank aan de ploeg van 'Bal', en wat u allen betreft: tot op de Samenspraak!

Wat vooraf ging.....

Binnen de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven leeft reeds geruime tijd de idee om vrijwilligers in te schakelen in het kader van de bemiddeling tussen daders en slachtoffers. Het denkproces in dit verband werd recent geactiveerd en zou zich op korte termijn kunnen concretiseren in een experimenteel project binnen herstelbemiddeling min-

derjarigen.

De positieve ervaringen van onze kersverse nieuwe collega Bram Van Droogenbroeck, gaven een belangrijke impuls aan ons denk- en zoekwerk dat in een stroomversnelling kwam in het najaar 2002. Tijdens zijn stage criminologie in Canada, werd hij gebeten door de bemiddelingsmethodiek, die hem niet meer zou loslaten. Hij kreeg toen de gelegenheid om een opleiding te volgen tot vrijwilligerbemiddelaar. Meer over zijn persoonlijke ervaringen hieromtrent kan u verder in dit artikel lezen.

Vrijwilligerswerk is zeker niet nieuw in België, verschillende verenigingen doen beroep op vrijwilligers om hun werking te versterken en breder te kunnen uitdragen. Sommige professionele hulpverleningsorganisaties vinden hun oorsprong in een vrijwilligerswerking. De tendens naar professionalisering sloeg ook in deze sector toe.

Ogenschijnlijk staat onze idee om met vrijwilligers te werken haaks op deze tendens.

De idee roept ook bij ons heel wat vragen op en vraagt om een breed overleg met verschillende actoren die ons steunen in onze zoektocht m.b.t. de grenzen en mogelijkheden van het inschakelen van vrijwilligers.

Aangezien herstelbemiddeling zich situeert in een justitiële context en de samenwerking en doorverwijzing vanuit de gerechtelijke instanties van onnoemelijke waarde is, achten wij het informeren en betrekken van deze belangrijke samenwerkingspartners, in functie van een verdere uitwerking, van onschatbare waarde. Anderzijds vinden we het enorm belangrijk om al onze collega's, werkzaam binnen de verschillende arrondissementen, mee te betrekken in dit denkproces. Welke bedenkingen roept deze idee bij hen op? Achten andere diensten, andere projecten, dit een belangrijk pilootproject? Zien zij dit eventueel inpasbaar binnen hun werking?

Een eerste bespreking van dit thema situeerde zich binnen het subteam herstelbemiddeling minderjarigen. De koppen werden bij mekaar gestoken rond allerlei vragen zoals: waarom starten met een vrijwilligerswerking, acht iedereen dit een haalbare kaart, wat zouden de voor- en nadelen kunnen zijn, hoe zien we dit praktisch binnen ons project... Een eerste hobbelige kasseiweg werd gelegd...

Vervolgens werden de ideeën getoetst bij het voltallige Bal-team waar we ons verdiepten in de vraag naar het waarom en de visie die aan ons denken ten grondslag ligt.

De idee werd ondertussen ruimer verspreid en aangekaart binnen de begeleidingsteams, de verschillende werkgroepen en binnen de stuurgroep

Nu staan we voor de moeilijke opgave een goed onderbouwde visietekst uit te werken die als basis kan dienen voor verder overleg met de verschillende partners. Hiertoe werd een discussieronde georganiseerd met een aantal externen aan de hand van een aantal stellingen. Dit leverde heel wat materiaal op waarvan we u verder in deze bijdrage willen laten proeven.

En onze weg...die wordt meer bewandelbaar, alhoewel we nu over een berg dienen te gaan waartegen soms wordt opgekeken.....een visietekst schrijven is niet éénienders favoriete bezigheid, maar ons einddoel helpt ons te motiveren om hiervan, met enig enthousiasme, werk te maken.

Wij rekenen ook op uw inbreng en hopen op een vurige samenspraak en een talrijke opkomst, zodat we onze berg niet eenzaam dienen te beklimmen.

Elke inbreng vanuit verschillende hoeken zal ons een heel stuk op weg helpen.

Het samengaan van jong en oud.....van wijze ervaringen uit het verleden en jong idealisme...

Op 20 maart 2003 in de namiddag was het zover, een eerste beperkte discussiegroep

kwam samen om na te denken over het concept 'werken met vrijwilligerbemiddelaars'. Volgende mensen kwamen ons vervoegen, Mia Claes vanuit de OSBJ, Leo Van Garsse vanuit Suggnomè, Mon Vandekeybus vanuit Oikoten, Kaat Boon en Marie-Claire Loosen vanuit de provincie Vlaams-Brabant. Vanuit Bal waren het de bemiddelaars minderjarigen die de stof ter discussie aanreikten.

Onderstaande tekst is een weergave en samenvatting van de onderwerpen die ter sprake kwamen.

Als vertrekpunt gooiden we volgende stelling in de arena:

Van een 'justitieel' project naar een 'gemeenschapsproject' door vrijwilligers?

Voor onszelf heeft de keuze om te gaan werken met vrijwilligers in de eerste plaats een ideologische basis. Eveneens kunnen we in Leuven spreken van een stabilisering van het aantal dossiers, binnen het project herstelbemiddeling met minderjarigen. Wat onze doorverwijzers (parket en jeugdrechters Leuven) betreft kunnen we in Leuven rekenen op een vlotte en aangename samenwerking die zich eveneens doorheen de jaren heeft bestendigd. Deze voorwaarden waren van enorm belang om rond dit idee te gaan experimenteren, dit gegeven draagt immers bij tot de ruimte die hiervoor nodig is.

De eerste ideologische inslag zien we in het ruimer verspreiden van het herstelrechtelijke gedachtegoed onder de bevolking: de basisgedachte met name 'het conflict teruggeven aan de mensen' wordt via het inschakelen van een vrijwilliger als bemiddelaar nog verder geradicaliseerd. In plaats van onmiddellijk op een repressieve manier te reageren, probeert men eerst zelf het conflict bespreekbaar te maken en te komen tot een overeenkomst waar beide partijen achter staan. Door het inschakelen van vrijwilligers wordt een ruimere laag van de gemeenschap actief betrokken bij deze wijze van conflicthantering, en zou men kunnen spreken van een evolutie naar een 'gemeenschaps'project. Vrijwilligers en professionelen zouden elkaar op deze

manier kunnen aanvullen, met als doel een zo ruim mogelijk publiek te bereiken met de ideeën van bemiddeling en herstelrecht.

De eerste vraag die naar voren komt is of het inderdaad de bedoeling is te evolueren van een 'justitieel' naar een 'gemeenschapsproject'. Professionelen en vrijwilligers zouden elkaar kunnen aanvullen zodat we kunnen spreken over een project dat én justitieel én gemeenschapsgericht is. Het is wel degelijk de opzet dat herstelbemiddeling een 'justitieel' project blijft, maar met een belangrijke meerwaarde, namelijk het werken met vrijwilligers. De complementariteit zien we als een unieke kans, aangezien we in de praktijk vaak zien dat organisaties kiezen om te werken enkel met professionelen of enkel met vrijwilligers, zelden vullen ze elkaar aan. Er wordt tevens aangehaald dat dit concept de basisfilosofie van het herstelrecht enorm kan versterken. De idee van het inschakelen van vrijwilligers sluit aan bij ons pleidooi voor een justitie die een appel doet op burgers om mede verantwoordelijkheid op te nemen. De burger zou niet enkel betrokken worden binnen het herstelrecht en bij een bemiddeling als dader of als slachtoffer, maar eveneens als medeverantwoordelijke voor de oplossing van het conflict.

Iedereen is het erover eens dat via het werken met vrijwilligers de idee van bemiddeling en herstelrecht breder wordt uitgedragen, want ook de omgeving van de vrijwilligers zal hierbij onrechtstreeks betrokken worden.

De groep is niet gevonden voor het idee van "de aangeplakte vrijwilliger". Hiermee wordt bedoeld dat men het niet eens zou zijn met de idee dat vrijwilligers exact hetzelfde werk zouden verrichten als de professionelen binnen die organisatie en bijvoorbeeld zouden worden ingeschakeld in de lichte dossiers omdat de professionelen overvraagd worden.

We doken even terug in het verleden. De tendens naar professionalisering werd ingegeven vanuit een radicalisering van een middel-doelstructuur. Kwaliteit is efficiëntie en kwaliteit

is een efficiënte toepassing van een methode waarvoor mensen geschoold zijn en dan ook in de toepassing verantwoordelijk kunnen worden gesteld.

Dit gegeven wordt door de aanwezigen erkend als een grens en een aandachtspunt om te starten met een vrijwilligerswerking. Wanneer vrijwilligers en professionelen dezelfde taken uitvoeren binnen een dienst, wanneer er een evenwaardige behandeling is en deze personen op eenzelfde manier inzetbaar zijn, is de kans groot dat vrijwilligers zich na een tijd tweederangs zullen voelen. Hoe kan je immers blijven verantwoordelijk dat bepaalde mensen bezoldigd worden en anderen niet, voor hetzelfde werk. Wat hierbij aansluit is dat je de vrijwilligers sowieso zal moeten honoreren voor hun inzet, je zal hen dienen te omkaderen en is dit mogelijk binnen Bal? (hierop wordt verder in het artikel uitgebreid stilgestaan)

Om niet in deze valkuil te trappen zien we **vrijwilligers** voornamelijk **complementair aan professionelen** en met een **duidelijke en andere taakinvoering**.

Zo zou het de bedoeling zijn dat vrijwilligers inzetbaar worden op verschillende niveaus: aanvankelijk in lichte dossiers, later eventueel in meer complexe en zwaardere dossiers, maar na verloop van tijd eventueel ook als trainer van andere vrijwilligers. Dit naar analogie met het systeem dat werd toegepast in Canada (zie artikel Bram). Dit betekent dat een vrijwilliger kan doorgroeien binnen de organisatie al naargelang zijn engagement en de continuïteit hiervan.

Professionelen krijgen op deze manier meer ruimte om zich bezig te houden met de vorming van de vrijwilligers, het coachen en superviseren, het onderhouden van contacten met de justitiële partners, het inlezen van dossiers. Het structurele aspect voeden en het uittekenen van een beleid voor de dienst worden eveneens een taak voor professionelen, maar de voeding van dit alles dient mede bepaald te worden door vrijwilligers.

Hier raken we eveneens aan een eerste kritiek

die we vaak te horen krijgen en die we ook terugvinden in de beleidsnota van Mieke Vogels (2000 – 2004): het gebrek aan continuïteit wanneer vrijwilligers betrokken worden binnen een organisatie. *“Het engagement van de vrijwilliger is langdurig, maar valt niet noodzakelijk samen met het engagement voor één vereniging. Het profiel en de activiteiten van de organisatie zijn mede doorslaggevend om zich voor een vereniging in te zetten”*.

De vraag vanuit de discussiegroep die hierbij aansloot was of de bemiddelingsdienst Leuven, die geen feitelijke vereniging is, een vrijwilligerswerking kan uitdragen. De **ideologische inbedding van een dienst** kan voor vrijwilligers belangrijk zijn om zich hierbij aan te sluiten en om zich blijvend te engageren ten aanzien van deze organisatie. Als voorbeeld wordt aangehaald dat indien men de vrijwilligerswerking zou inbedden binnen de Gezinsbond, het project ruimer ideologisch ondersteund zou zijn. De Gezinsbond zou kunnen instaan voor een soort van bijkomende zingeving naar de vrijwilligers toe. Zo zou men het project plaatsen binnen een ruimer maatschappelijk kader. Op deze manier geeft men meer maatschappelijke erkenning aan de vrijwilligers. Werken met vrijwilligers vraagt een enorme investering, niet enkel het geven van vorming, intervisie, supervisie zijn belangrijk, maar ook het erkennen van hun inzet via een aantal activiteiten: organiseren BBQ, wafelenbak,... horen hierbij. Deze ruime activiteiten en een eerder bijkomende zingeving kunnen misschien niet gegeven worden vanuit Bal. Dit zou niet betekenen dat men de gehele werking met vrijwilligers zou wegtrekken van de bemiddelingsdienst, maar misschien kan het zinvol zijn om op zoek te gaan naar organisaties of structuren die betrokken kunnen worden om deze ruimere rol op zich te nemen.

Dit hangt eveneens samen met de vraag die men zich kan stellen; vanwaar halen vrijwilligers hun **motivatie** vandaan? Als we kijken naar professionelen, is het loon dat men verdient een vorm van maatschappelijke erkenning en geeft dit een heel stuk motivatie.

Hierboven werd reeds gesteld dat de ideologische inbedding van de organisatie een rol kan spelen, anderzijds geloven we zelf ook dat de methodiek en de vaardigheden van bemiddeling mensen kunnen motiveren om als vrijwilliger aan de slag te gaan. Dit gegeven sluit dan weer aan bij het nieuw soort profiel van de vrijwilliger waarvan eveneens sprake is in de beleidsnota van Mieke Vogels. *“Een vrijwilliger kiest vandaag bewuster voor een welbepaald vrijwilligerswerk. ‘Zelfontplooiing’ en ‘solidariteit met anderen’ worden gecombineerd.”*

Welk profiel tekenen we uit? Welke selectiecriteria kunnen we hieraan verbinden? Vanuit welke motivatie wensen we vrijwilligers aan te spreken?

Dit zijn vragen die een uitgebreide uitwerking vragen binnen onze visietekst. Tijdens een eerste korte brainstorming werd aangegeven dat mensen zich kunnen aandienen vanuit verschillende motivaties: kandidaat-professionelen, die ervaring wensen op te doen, mensen die vanuit eigen problemen en probleemoplossingen geïnteresseerd zijn, mensen op zoek naar een zinvolle tijdsbesteding, vanuit een ambitie,... Wetende dat men de motivatie niet kan checken zal het van groot belang zijn om **een voorkeursprofiel van de vrijwilligerbemiddelaar** grondig op voorhand uit te tekenen. Ook achteraf, naar evaluatie toe, dient men hiermee rekening te houden, mensen gaan zichzelf evalueren vanuit hun motivatie, een organisatie zal dit op haar beurt doen vanuit haar doelstellingen. Dit kan spanningen geven, waar men als organisatie rekening mee dient te houden. Er wordt op gewezen (vanuit de ervaring in het werken met vrijwilligers), dat de marges waarmee je mensen evalueert kleiner zijn dan bij professionelen, men dient voorzichtiger te zijn of men is hen kwijt.

We geloven er wel in dat wanneer we volgens een systeem van constante vorming en coaching werken, ook vrijwilligers kunnen aangesproken worden op aandachtspunten of werkpunten. De toekomst zal dit eventueel moeten uitwijzen...

Eens de vrijwilligers aan de slag gaan als bemiddelaars zal hun **gepercipieerde deskundigheid**, hun **geloofwaardigheid** één van de belangrijkste waardemeters worden naar de buitenwereld toe.

De daders en de slachtoffers waarmee zij in contact komen zijn een deel van die buitenwereld; hoe gaan zij dit percipiëren, gaan ze zich de vraag stellen waarom sturen ze naar mij ‘maar’ een vrijwilliger, of gaan ze zich net meer aangesproken voelen om zelf meer engagement op te nemen in tegenstelling tot een bezoldigde bemiddelaar die ervoor betaald wordt om ‘de dingen te regelen’...

Ook naar onze partners toe: het parket, de balie, de hulpverlening, zal deze geloofwaardigheid van enorm belang zijn. Wanneer men hoort over ‘vrijwilligers’ kan dit gekoppeld worden aan minder deskundig, terwijl dit niet noodzakelijk samenhangt.

Het **maatschappelijk statuut** van de vrijwilliger is hier opnieuw van belang. Als we denken aan ziekenzorg dan zien we dat vrijwilligers enorm van belang zijn en hoog aangeschreven staan, in vergelijking met andere organisaties waar men vrijwilligers inzet. Het maatschappelijk statuut van de vrijwilligerbemiddelaar zal de nodige aandacht dienen te krijgen. Elementen die we in eerste instantie van belang achten hierbij zijn een duidelijke profielomschrijving en de daaraan gekoppelde serieuze selectie, een waardevolle vorming, gevolgd door een systeem van coaching en opvolging. Indien vrijwilligers geselecteerd zijn en een vorming hebben gevolgd dient dit iets te betekenen naar de buitenwereld toe, dit kan gekoppeld worden aan het behalen van een getuigschrift en eventueel het afleggen van een eed (naar de gerechtelijke instanties toe) wat betreft hun beroepsgeheim.

Een andere vraag die op tafel werd geworpen was: **welke soort zorg** gaan we **professionaliseren**, welke niet en waarom? In een artikel van L. De Cort lezen we “Inschakelen van vrijwilligers kan nooit de bedoeling hebben om nostalgisch terug te keren naar de pionierstijd. Basisprincipe moet zijn en blijven:

wat kwalitatief beter kan opgenomen worden in een professioneel kader en door beroepskrachten verricht, moet ook daar gebeuren.”

De bedenking die naar voor kwam was dat bemiddeling een ander soort zorg is dan bijvoorbeeld slachtofferhulp of ziekenzorg. De vrijwilligers geven, in deze laatst genoemde vormen van hulpverlening, iets wat de professionals niet of onvoldoende kunnen geven, namelijk tijd, een luisterend oor, aandacht zonder dat dit in een doel-middel structuur gevat wordt. De cliënten hebben hier geen contract met de vrijwilliger, ze hebben geen resultaatverbinding met de vrijwilliger. Als we dan kijken naar bemiddeling verwachten de mensen dat er resultaat zal zijn, dat er bijvoorbeeld iets geregeld zal worden. Je krijgt daarboven een **mandaat vanuit justitie**, wat maakt dat je hier niet volledig kan buitenzetten, je kan het niet volledig overlaten aan de mensen en zeggen, los het maar volledig op jullie eigen tempo op.

We zien echter dat in het buitenland bemiddeling voornamelijk door vrijwilligers wordt gedragen. Vanuit het project herstellbemiddeling minderjarigen blijft bemiddeling voornamelijk toekomstgericht en vaak ook resultaatgericht, met als doel het bereiken van een overeenkomst. We trachten dit eveneens binnen een redelijke termijn van een aantal maanden te bereiken met de afspraak om na een termijn van 6 maanden, indien de bemiddeling nog niet werd afgerond de gerechtelijke instanties op te hoogte te brengen via een tussentijds verslag.

Op deze manier bekeken zou de bemiddeling door een vrijwilliger nog steeds vervat zijn in een doel – middel structuur, meer toch dan de vrijwilligers in ziekenzorg of slachtofferhulp. Het zou dan ook zeker de bedoeling zijn om te werken met een overeenkomst tussen de vrijwilliger en de werkgever. Aangezien de vrijwilliger tot op de dag van vandaag geen wettelijk statuut heeft is dit onvermijdelijk. Maar het opstellen van een **overeenkomst** houdt ons inziens meerdere mogelijkheden in zich. Zo schept een overeenkomst **rechten en**

plichten en is dit meer dan louter moreel bindend. Door een overeenkomst op papier te zetten, geven we hen niet alleen een statuut, maar geeft dit eveneens naar de buitenwereld aan dat het gaat om een ernstig engagement met een aantal rechten en plichten.

Het opstellen van een overeenkomst is een heel praktische aangelegenheid, gelukkig kunnen we hiervoor terugvallen op zeer bruikbare en praktisch hanteerbare literatuur van de Koning Boudewijnstichting en eventuele praktische ondersteuning van het Platform voor Voluntariaat.

Want al is het engagement van de vrijwilliger ‘vrijwillig’, dit betekent geenszins dat hun engagement vrijblijvend is. Tegenover onze cliënten en tegenover onze partners moeten we namelijk borg kunnen staan dat we op de afgesproken inzet kunnen rekenen. Zo kan bijvoorbeeld in de overeenkomst de ‘gegarandeerde beschikbaarheid’ afgesproken worden (aantal beschikbare uren,..) We hopen via een overeenkomst een stuk bij te dragen aan de geloofwaardigheid naar buiten toe.

Tot slot willen we eindigen met een definitie van vrijwilligerswerk om eventuele misverstanden te voorkomen. Het is een definitie vanuit de literatuur waar wij ons in kunnen vinden.

Vrijwilligerswerk is een activiteit met een onverplicht karakter ten behoeve van anderen en de samenleving die onbezoldigd in min of meer georganiseerd verband wordt verricht door een natuurlijke persoon.

Activiteit: gekenmerkt door een ‘externe gerichtheid’ zodat ze **andere mensen of de samenleving ten goede** komt.

Onverplicht karakter: de stap om gratuite arbeid te verrichten wordt vrijwillig gezet, wat echter niet betekent dat deze stap vrijblijvendheid zou inhouden, zoals eerder op gewezen.

Onbezoldigd: vrijwilligers ontvangen geen loon, ze kunnen wel een onkostenvergoeding ontvangen. (tijdens de discussie werd er even ingegaan op freelance bemiddelaars en deze te gaan financieren ‘à la carte’)

Min of meer georganiseerd verband: dit kan gaan van een sterk geformaliseerd ver-

band tot een tijdelijk georganiseerd initiatief.

Door een natuurlijk persoon: vzw's en instellingen kunnen geen vrijwilligerswerk doen.

Een korte schets vanuit de praktijk van een vrijwilligersopleiding in Canada....

Hier wil ik, Bram, even kort vertellen over mijn praktijkervaringen. In 1997 heb ik mijn stage als laatstejaars criminologie-student doorlopen in een dader-slachtoffer bemiddelingsproject in Canada. Ik kreeg de kans om tijdens deze stage de opleiding van een 'vrijwilliger-bemiddelaar' te volgen. De opleiding werd verzorgd door één bemiddelaar-coördinator. Deze coördinator kon zelf terug vallen op een bemiddelingsteam van acht professionele (betaalde) bemiddelaarcollega's. Dit team vormde één bemiddelingdienst met toen vier verschillende dader-slachtoffer bemiddelingsprojecten vergelijkbaar met bijvoorbeeld de bemiddelingdienst van Leuven (BAL).

De beginnende, opgeleide vrijwilligers bemiddelden in dossiers met minderjarige daders. Naargelang een begeleid doorgroeiproces kwamen deze vrijwilligers, indien ze dat wensten, tevens terecht in de vier andere projecten van de bemiddelingdienst (schadebemiddeling op niveau van de politie, buurtbemiddeling en bemiddeling tijdens de strafuitvoering). Tot slot konden zij als vrijwilliger doorgroeien tot 'senior mediator'. Deze senior mediators ondersteunden de coördinator met de begeleiding en opleiding van de andere vrijwilligers. Het is tevens belangrijk te vermelden dat de coördinator de dossiers selecteerde [op het niveau van het parket] en hij enkel bepaalde gegevens doorgaf aan de vrijwilligers [kwalificatie van de feiten, schets van het conflict/misdrijf en de persoonsgegevens van de betrokken partijen (geslacht, adres, telefoon en geboortedatum)].

Toen ik mijn stage liep was er een groep van 32 vrijwilligers aan de slag.

Concreet verloop van de selectie van de vrijwilligers en hun opleiding...

Eerst diende de 'kandidaat-vrijwilliger' naar aanleiding van een advertentie een brief te sturen. Vervolgens werd hij uitgenodigd voor een individueel gesprek met de coördinator. Een positief gesprek resulteerde in het deelnemen aan **een driedaagse groepsopleiding** met andere kandidaat-vrijwilligers. Er dienden minimum drie sollicitanten te zijn vooraleer een driedaagse 'groeps'opleiding werd gestart. Doorheen deze driedaagse opleiding kwamen verschillende aspecten aan bod: het bekijken en bespreken van video's, een stellingenspel, cursus lezen en bespreken, rollenspelen, casusbespreking, inoefenen van specifieke vaardigheden, huiswerkopdrachten, enz..

Na deze drie dagen werden de vrijwilligers, na een tweede positief individueel gesprek, toegelaten tot het volgende deel van de opleiding namelijk **het volgen en observeren van reële bemiddelingsgesprekken** gevoerd door de coördinator. Deze gesprekken werden nadien besproken en methodisch ontleed. Vervolgens diende de **vrijwilliger zelf bepaalde delen van een bemiddelingsgesprek voor te bereiden en op te nemen**. Hij deed dan een soort co-bemiddeling met de coördinator. Telkens werd besproken hoe dit gesprek verlopen was. Na enkele gesprekken deed de vrijwilliger dan zelf zijn eerste volledig bemiddelingsgesprek in aanwezigheid van de coördinator die enkel observeerde. Tot slot deed de vrijwilliger een volledige bemiddeling alleen (de verschillende gesprekken: voorbereiding, gezamenlijk gesprek).

De coördinator bevroeg de betrokken partijen nadien over het verloop en het resultaat van de bemiddeling en de prestatie van de vrijwilliger. Er was dan een afsluitend individueel gesprek waarbij de vrijwilliger, indien geslaagd, zijn eerste getuigschrift kreeg van victim-offender mediator level I.

De vrijwilliger kon dan à volonté beginnen met het opnemen van dossiers. Hij kwam tevens terecht in een groep van collega-

vrijwilligers en hij werd geacht tweemaal per maand deel te nemen aan een vormingsmoment (= terugkomavond) met de andere vrijwilligers. Deze vormingsmomenten werden verzorgd door de coördinator en de senior bemiddelaars. Verschillende aspecten konden aan bod komen: casusbespreking, thema's, rollenspelen, gastsprekers, nieuwe video's, kerstdiner, wafelenbak,

In zijn concrete bemiddelingswerk kon de vrijwilliger steeds beroep doen op de coördinator of de senior bemiddelaars.

Tot hier ben ik doorheen mijn stage zelf geraakt. Ik weet dat er tevens sprake was een victim-offender mediator level II. En tot slot een getuigschrift victim-offender senior mediator die dan zelf andere vrijwilligers mee kon opleiden en coachen.

Alleszins was de ervaring als vrijwilligerbemiddelaar boeiend en inspirerend.

Hopelijk hebben we met dit artikel jullie zinnen kunnen prikkelen... We zijn heel nieuwsgierig naar bedenkingen van éénieder, we hopen deze dan ook te kunnen horen tijdens de samenspraak. Tot dan.

Natalie Van Paesschen
Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven

Verslag Samenspraak

14 maart 2003

Thema: 'De mediatierechter'

In afwachting van de komst van de heer A. Bloch, ondervoorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Gent en tevens lid van de Hoge Raad voor Justitie, steekt Leo Van Garsse van wal met de mededeling dat de totstandkoming van deze samenspraak bijzonder veel voeten in de aarde heeft gehad. Hij voegt eraan toe dat dit misschien exemplarisch is voor het thema dat vandaag ter tafel ligt. Een aantal mogelijke sprekers konden vandaag niet aanwezig zijn. In het bijzonder betreuen

we het overlijden van de heer Van den Steen, jeugdrechter te Gent. Uit respect voor hem houden de aanwezigen een minuut stilte.

Dirk Dufraing, herstelbemiddelaar in de fase van de strafuitvoering te Hoogstraten, leidt deze samenspraak in. Hij had naar aanleiding van de vorige Nieuwsbrief een vraaggesprek met de heer C. De Vel, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Antwerpen en grote pleitbezorger van de rechterlijke bemiddeling. Het viel Dirk op hoe gedreven de heer De Vel over de bemiddelingsrechter sprak. Het siert hem dat hij, ondanks grote en kleine problemen waar hij als voorzitter ongetwijfeld dagelijks mee te maken heeft, nog actief wil meewerken aan de introductie van nieuwe vormen in de rechtspraak, en hij de belangen van de rechtzoekenden vanuit zijn maatschappelijke opdracht aldus nog beter tracht te dienen. Bij afwezigheid van de heer De Vel, licht Dirk de figuur van de bemiddelingsrechter en de procedure toe, zoals ook beschreven in de Nieuwsbrief van 14 februari 2003 (1). Ondertussen is de heer Bloch gearriveerd. Hij licht toe dat hij als lid van de Hoge Raad voor Justitie actief bezig is geweest met het voorontwerp van wet tot wijziging van het gerechtelijk wetboek en als dusdanig de stem van de H.R.J. inzake de mediatierechter kan toelichten. De bezwaren van de H.R.J tegen de figuur van de bemiddelingsrechter situeren zich op twee vlakken (2). Ten eerste moet een magistraat, overeenkomstig art. 29 van het Wetboek van strafvordering, misdrijven aangeven bij de Procureur des Konings. De vraag stelt zich hoe dit te verzoenen is met het principe van de vertrouwelijkheid eigen aan een bemiddelingsproces. Een tweede argument is het efficiënt aanwenden van de beschikbare middelen. De H.R.J. is van oordeel dat rechters zich in eerste instantie moeten bezig houden met vonnissen en verzoening.

Na de pauze poneert Frederik Bullens, herstelbemiddelaar te Oudenaarde, een aantal stellingen teneinde de discussie aan te wakkeren. Vooreerst drukt hij zijn appreciatie en bewondering uit voor het Antwerpse initiatief en wil daar zeker ook de positieve zaken uit halen. De existentiële drijfveer van De Vel toont aan dat elke mens over een dosis macht beschikt en

naar vermogen verzet kan bieden. Hij gaat in tegen de verstarring, de vooroordelen, de overtuiging dat de dingen zijn zoals ze zijn. Zo is het inzicht van De Vel dat zelfs in hoger beroep mensen anders met conflicten kunnen omgaan, op zijn minst opmerkelijk en lovenswaardig. Dit mag ons echter niet blind maken voor de minder positieve zaken.

Frederik heeft de tekst dan ook met een kritisch oog bekeken, in functie van de discussie. Het is een haast onmogelijke opdracht om het volledige debat hier neer te schrijven. We beperken ons dan ook tot een aantal elementen.

In het interview (p. 4) zegt De Vel dat de motivatie om de rechter te laten bemiddelen intrinsiek is. De intrinsieke motieven die in de tekst terug te vinden zijn, luiden als volgt:

1) de verzoeningstaak van Justitie, 2) de vrije toegang tot de bemiddeling 3) de maatschappelijke behoefte, 4) een noodzakelijke mentaliteitswijziging en de rol van de advocatuur en 5) het imago van Justitie (is volgens Frederik wel niet letterlijk zo geponeerd door De Vel).

Frederik vraagt zich af of de rechter als gezaghebbend figuur zaken in beweging kan krijgen en of we dan niet moeten gaan naar een minder polariserende mentaliteit. Stappen mensen niet te snel naar de rechter in plaats van eerst te kijken naar andere oplossingen. Er wordt gesteld dat de rechter wel kan bijdragen aan de mentaliteitswijziging, maar dat ook partijen zelf moeten meewillen.

Frederik vervolgt met de stelling op p. 6 'De rechtsstaat mag niet van zijn finaliteit worden afgewend' en stelt zich de vraag wat de finaliteit van de rechtsstaat dan wel is.

Volgens Bloch houdt dit in dat alles verloopt volgens de spelregels en op voorspelbare wijze behandeld wordt volgens de regels van het recht. Men is zich bewust geworden van het instrumentalisme van het recht na de Witte Mars. Er was een zeer grote vertrouwensbreuk maar anderzijds is er nooit zoveel beroep gedaan op de rechter als nu. Iedereen wil zijn recht verkrijgen. Dit is het gevolg van het

feit dat mensen geen gehoor meer krijgen bij andere fora. Het recht wordt echter ook aangewend om allerlei problemen op te lossen waarvoor het eigenlijk niet gemaakt is (vb. sociale conflicten). De rechter is er om recht te spreken en juridische problemen op te lossen. Door het recht word je in een bepaald keurslijf gedrongen, het is een bepaalde manier om bepaalde problemen op te lossen. Als dat niet werkt, moet er gezocht worden naar andere manieren, samen met andere maatschappelijke diensten.

Bij de mediatierechter is er enkel sprake van bemiddeling op burgerlijk vlak. Leo vraagt de mening van Bloch inzake de bemiddeling op het strafrechtelijk domein en of men kan bemiddelen omtrent de bestraffing. Bloch stelt dat het vertrekpunt op burgerlijk en strafrechtelijk vlak identiek is, nl. een probleem dat moet opgelost worden. Strafrecht is een antwoord op antisociaal gedrag. De rechter kan er bij de bestraffing rekening mee houden dat er overeenstemming is tussen dader en slachtoffer.

De vraag stelt zich of de publieke afhandeling van een zaak bespreekbaar is binnen bemiddeling. Volgens Bloch is er niets op tegen dat partijen hun mening hierover geven en de rechter zich hier tegenover verhoudt. Als de schade van het slachtoffer niet vergoed is, weegt dit wel door. Volgens hem ligt de oorzaak meestal bij de dader als de burgerlijke partij nog niet werd vergoed, maar je kan ook maar van herstel spreken als het slachtoffer naar billijkheid werd vergoed.

Op p. 8 van het interview zegt De Vel: 'Dit heeft als voordeel dat hij met een zekere voorkennis van zaken begint en van daaruit beter en sneller de partijen kan begeleiden naar een voor beiden aanvaardbare oplossing.' De bemiddelingsrechters lijken zeer resultaatgericht te werk te gaan, terwijl de herstellbemiddelaars veel belang hechten aan het procesmatige en bemiddelen voor hen een werk van lange adem is.

Ter afsluiting van een boeiende namiddag

stelt Leo dat het in ieders belang is dat de verschillende vormen van bemiddeling een aansluitend geheel zullen vormen.

Ann Vanisterbecq
Herstelbemiddelaar Brugge

(1) Meer informatie over de rechterlijke bemiddeling is terug te vinden op de site van het Hof van Beroep te Antwerpen: www.cass.be/beroep/antwerpen.

(2) Het standpunt van de H.R.J. inzake de rechterlijke bemiddeling is terug te vinden op www.hrj.be.

Brief uit de gemeente

Oudenaarde

Geachte heer Willems,

Mag ik u feliciteren met de wijze waarop u communiceert met medemensen die u ongetwijfeld al te vaak in uw arbeid hinderen? De brief waarin u de uren van opname van “Flikken” aankondigde, getuigt van respect voor de buurtbewoners. De geluidshinder of het parkeerverbod die met de televisieopnames gepaard gaan, neem ik er dan ook zonder bezwaar bij, maakt u zich geen zorgen. Ik ben niet iemand die voor het minste ongemak in de pen kruipt om zijn nood te klagen. Maar in uw schrijven meldde u dat ‘indien ik nog verdere vragen had, ik niet mocht aarzelen om een seintje te geven’. Dat moet u precies aan mij zeggen. En op een moment dat ik vermoed dat collega’s mijn intellectueel gestamel soms hartgrondig beu zijn.

U moet weten dat ik werk in een organisatie waarbinnen men zich inspant om de bemiddeling tussen daders en slachtoffers van ernstige misdrijven tot bloei te brengen. Voor me ligt een dossier van ernstig kindermisbruik en ik deed zonet heel hard mijn best om mij datgene voor de geest te halen waar ik als bemiddelaar getuige van was. Ben Harper zong op de achtergrond “you got to fight for your mind”. Zachtjes, dat wel, uw personeel heeft me er immers reeds op gewezen dat mijn muziek soms tot op de straat te horen is, maar ik verstond hem vijf op vijf. Ik hoef u waarschijnlijk niet uit te leggen hoe moeilijk (wellicht zelfs onmogelijk) het is om een poging te wagen de werkelijkheid in beeld of woord om te zetten. Het onder woorden brengen van wat zich in een bemiddelingsproces afspeelt kan gerust een heksentoer genoemd worden. Hoe is het mogelijk dat ouders van een slachtoffertje tijdens de zitting moord en brand schreeuwen en de dader met het vuil van de straat vergelijken (waar ik alle begrip voor kan opbrengen) en dat ik enkele dagen later met hen een bijzonder gesprek voer waarbij ze het gesprek met de dader niet ontwijken, alsook genuanceerd kunnen praten over wat er gebeurd is en hoe we als samenleving met zulke problemen omgaan? Genuanceerd in die zin dat ze met mij onder meer over chemische castratie discussiëren en niet over ‘de ballen afsnijden met een bot, roest gekarteld pattatenmesje’. Een kleine nuance, ja, maar het is er één. En hoe mijn ideeën pijnlijk op de proef worden gesteld en het argument ‘ook daders hebben onvervreemdbare rechten’ ergens in mijn keel blijft steken. Wie toont me één idee dat ten alle tijde overeind blijft?

Ik stond op het punt dit alles grondig te overpeinzen wanneer uw regisseur luid en duidelijk ‘actie’ riep. Waarop mijn vingers enkele centimeters boven het klavier verstenen. Het zou me benieuwen hoe uw ploeg de werkelijkheid over de criminaliteit en het werk van politie en justitie in beeld bracht. Daar kon ik wellicht nog wat van opsteken.

Ik spoedde me naar het raam en zag hoe een hoopje figuranten en twee acteurs-flikken onder het standbeeld, centraal in de straat, hadden postgevat. Er stond een groep mensen rond waarvan enkelen een camera op de schouder torsten, eentje een gigantische microfoon in de lucht stak, anderen een walkie talkie in de hand hadden en de rest gewoon stond toe te kijken. Ik telde tot ik aan 16 kwam, zuchtte 'meer dan Suggnomè' en ging me snel een glas inschenken. Suggnomè dat is de organisatie waar ik het in het begin over had en die enkele maanden geleden een verplichte vermageringskuur moest ondergaan omdat justitie niet voldoende middelen kon vrijmaken om verder te investeren in het herstelgericht justitiebeleid. Suggnomè is een Grieks woord en betekent 'het gezamenlijk begrijpen van eenzelfde werkelijkheid' ('waarbij we afzonderlijk, stuk voor stuk - ja, ook wij bemiddelaars - nooit in staat zijn de werkelijkheid te aanschouwen en te duiden', prevel ik er altijd binnensmonds bij). Ik dank God bijna elke dag dat ik mag werken in een organisatie die mijn persoonlijk basisidee op haar visitekaartje laat drukken. Namen zijn belangrijk moet u weten, mits ze niet ijdel gebruikt worden, dat spreekt. Ik geef een voorbeeld. Wist u dat het standbeeld dat op dit eigenste moment in enkele scènes gebruikt wordt, een ijkmeester is? Waarschijnlijk had u reeds een vermoeden want de straat waarin u filmt, heet niet voor niets de Ijkmeesterstraat. Ik houd u voor een man van de wereld. Tussen haakjes: u neemt het me wellicht niet kwalijk dat ik mijn huisnummer niet vermeld, je weet maar nooit wie deze brief leest (hoewel ik daar nu ook geen overdreven verwachtingen rond heb, wel integendeel, wie garandeert me dat u tot hier hebt doorgelezen en de brief nog niet in de prullenbak ligt? 'Alle dingen hun beloop', zullen we maar stellen, 'en tot stof en as zullen we wederkeren'). Omdat er mensen rondlopen die de gave bezitten om kennis inzake cijfers te koppelen aan inzicht in de stand van de sterren en die zodoende je persoonlijke levensruimte op het spoor kunnen komen, leek het me verstandiger het stil-

zwijgen te bewaren. Want vaak hebben zulke lieden niet meer op het oog dan het leegdrinken van je drankvoorraad. Maar kwartjesvindders zullen ontmaskerd en gestraft worden, daar kunt u van op aan. Doch laten we onze ideeën indachtig zijn en de nadruk leggen op een goede communicatie: het voordeel van een woning op de eerste verdieping is dat je niet thuis hoeft te geven wanneer er gebeld wordt. Wie me kent, weet dat licht en muziek niet noodzakelijkerwijze betekenen dat ik aanwezig ben, ik ben ongehoord slordig in het uitdrukken van allerhande knoppen (nooit een oorlog meegemaakt, moet u weten). Zelfs mijn toevallige verschijning, die dansend langs het vensterraam zweeft, bewijst volgens mij niets.

Maar ik dwaal af. Dat standbeeld. Ik heb mij daarover het hoofd gebroken toen ik een jaar geleden in deze straat kwam wonen. Wat beeldde die man op die sokkel precies uit? Een in lompen gekleed man met in de rechterhand een lange staf en de linkerarm in een afwerend of reikend (dat was me niet helemaal duidelijk) gebaar uitgestrekt naar de hemel. Ja, ik vertoef in het gezelschap van soortgelijke gedachten, prijs u gelukkig als u dat niet doet. Maar in dezelfde week dat ik verhuisde las ik bij Nietzsche de volgende paragraaf, die ik u integraal weergeef omdat u misschien alsnog Andrea Croonenberghs dit citaat kunt laten weergeven in een monoloog. Dat zou die arme man op de sokkel, alsook mezelf, veel plezier doen:

'Wij moeten ons het oog van de filosoof voorstellen, zoals het op het bestaan rust: hij wil de waarde daarvan opnieuw bepalen. Want het is de specifieke werkzaamheid van alle grote denkers geweest om ijkmeesters voor maat, munt en gewicht van de dingen te zijn. Hoe gênant moet het voor hem zijn, te zien dat de mensheid die hij aantreft een weke, door wormen aangevreten vrucht is! Hoeveel moet hij bij de onwaarde van de huidige tijd optellen om aan het bestaan als zodanig recht te doen! Als de bestudering van de geschiedenis van oude of vreemde volken waardevol is, dan is zij dat het meest voor de filo-

soof, die een rechtvaardig oordeel over het algehele lot van de mensheid wil uitspreken, dus niet alleen over het gemiddelde, maar vooral ook over het hoogste lot, dat afzonderlijke mensen of hele volken ten deel kan vallen. Al het tegenwoordige is echter opdringerig; het beïnvloedt het oog en stuurt het, ook al wil de filosoof het niet; en onwillekeurig zal het bij de eindafrekening te hoog getaxeerd worden. Daarom moet de filosoof goed weten te schatten in hoeverre zijn tijd van andere tijden afwijkt en, terwijl hij voor zichzelf het heden overwint, ook in het beeld dat hij van het leven geeft het heden overwinnen, namelijk onwaarneembaar maken en als het ware overschilderen. Dit is een moeilijke, bijna ondoenlijke opgave. Het oordeel van de oude Griekse filosofen over de waarde van het bestaan zegt zoveel meer dan een modern oordeel, omdat zij het leven zelf in een weelderige volmaaktheid voor zich en om zich heen hadden en omdat bij hen het gevoel van de denker niet, zoals bij ons, verward raakt in het conflict tussen aan de ene kant de zucht naar vrijheid, schoonheid, een groots leven, en aan de andere kant de waarheidsdrang, die alleen maar vraagt: wat is het bestaan eigenlijk waard?"

Nietzsche had een bijzondere voorliefde voor gezwollen taal, ik geef het toe, en we weten allen dat hem dat zuur opbrak. Maar als we de inhoud traag tot ons door laten dringen en voor ogen houden dat een mens nooit alert genoeg op de uitkijk kan staan om de tekens te ontwaren, zal het u niet verbazen dat het standbeeld me sterkte in mijn keuze van woonst. Niet dat ik mezelf tot die grote denkers reken (al doe ik heel hard mijn best om op correcte wijze mijn hoofd te gebruiken) wel omdat de passage komt uit een essay over Schopenhauer, één van mijn favoriete filosofen, en tevens de nagel op de kop slaat.

Het standbeeld heeft een speciale betekenis voor me en de afgelopen seizoenen stond ik er in het vensterraam vaak naar te staren, een kop koffie in de hand. Wat betekende de

hand die maar naar de hemel bleef reiken? Weert ze in de winter de sneeuw van het hoofd? Verspert ze de verblindende zonnestralen in de zomer de vrije doorgang? Of, dacht ik al eens in tijden dat het vuur van het inzicht ook voor mezelf geen overbodige luxe te noemen was, smeekt ze precies meer licht af? Het beeld is me dierbaar en nu mijn ijkmeester uit zijn anoniem bestaan wordt gerukt en aan Ons Volk op zondagavond ter ontspanning wordt aangeboden, is het me al eens vreemd te moede. Wat zou de man te zeggen hebben over hetgeen zich onder hem afspeelt? Misschien merkt hij het menselijk gewriemel niet eens op, blijft hij naar de hemel turen en is het een geluk dat hij niet kan bewegen of hij zou in één, twee, drie door een auto, boem patat, overreden worden terwijl hij zich afvroeg of er leven op aarde bestond. Wat zouden alle Gentse dienstmeisjes in lachen uitbarsten!

Neen, misschien kan je beter niet teveel uitpakken met je naam en is het verstandiger schijnbaar onbewogen en stilzwijgend door het raam te blijven kijken. Maar neem nu dat die ene aflevering van Flikken over kindermisbruik zou verhalen, zo stel ik me nu ineens voor. Hoe brengt u dat in beeld? U mag me die vraag niet kwalijk nemen, ik heb nog nooit een aflevering van Flikken gezien. Dit laatste kan gerust als een verzuim beschouwd worden: het beeld dat mensen via de televisie van justitie krijgen, speelt immers een belangrijke rol in de bemiddeling. Ik zal me inspannen om mijn tekort in de toekomst te verhelpen. Maar het in beeld brengen, hoe gaat dat in zijn werk? Ik begrijp dat de wijze waarop gefilmd wordt aan de moderne wetten van de snelheid moet voldoen, maar zou er geen plaats zijn voor een beeld waarin een klein meisje van acht met lang blond haar de deur met een glimlach komt openmaken, een zogenaamde volwassen man zich geen houding weet aan te meten en hij vraagt of haar papa en mama thuis zijn? Zou dat erin kunnen, denkt u? Het is een beeld dat zijn waarde reeds bewezen heeft want het verschijnt regelmatig in mijn hoofd. Alsook hoe de ouders even later de za-

ken proberen te doorgronden en te komen tot een analyse van hoe de samenleving met recht omgaat? Kan dit niet tot de werkelijkheid worden gerekend? Als het niet op de rechtbank doorklinkt en ook niet op de verkiezingsborden langs de wegwijk komt te staan, kan het misschien op de televisie uitgezonden worden?

Ik kom even los van mijn bureaustoel, tuur uit het raam en zie hoe men keer op keer een korte scène herhaalt. Tussendoor nemen toeschouwers een foto van een mooie actrice. Wie zou dat toch kunnen zijn? In ieder geval heeft die veel te dikke jongen eindelijk iets om naar te kijken terwijl hij op de hoek van het appartementenblok staat. Maar toch moet het zowat het saaiste beroep ter wereld zijn, zo besluit ik. En met meer aandacht bekijk ik hoe af en toe achter de rug van de actrice een bewoner van het flatgebouw passeert en het besef 'evenveel appartementen, evenveel tragedies' dringt tot me door. Het saaie haalt het scherm, maar het interessante niet. Het slachtoffer dat ik verleden week sprak, zag er immers niet uit als de blitse actrice, eerder als diegenen die achter haar verschijning opduiken. Net zoals de man die de onnoembare feiten pleegde en die nu voor mijn geestesoog verschijnt en waarin ik tot mijn eigen verbazing een medemens herken, waarmee ik kan spreken, zonder de feiten ook maar enigszins goed te praten. Zo heb ik Dutroux nooit in beeld gekregen, maar Dutroux, dat is dan ook een monster. Goed, ik kan me niet voorstellen wat deze bemiddeling verder zal brengen, maar ik kon me bij aanvang ook dat niet inbeelden wat ze nu reeds bracht. Het ligt niet in de lijn van mijn bedoelingen om flikken, die de mensen niet op hun fraaist ontmoeten, hun werkelijkheid te betwisten. Zij nemen zonder meer een deel van de werkelijkheid waar. Maar de mensen die ik tref, die bestaan toch ook of zie ik spoken? In beeld en woord een man zo afbeelden dat hij onbereikbaar wordt voor om het even welke menselijke toenadering, dat blijkt geen kunst te zijn, maar hoe krijgen we die twee ooit aan elkaar

gesmeed of creëren we ruimte voor de beleving van een gedeelde werkelijkheid? En...

Maar uw regisseur roept 'stop! Het is genoeg geweest voor vandaag'. Ik wrijf in de ogen en besluit de computer uit te schakelen. Ben Harper zingt nog even zacht maar even duidelijk 'It's hard to understand that we're only a guest and each one of us shall be put to life's test. We must all have the will to live. You got to have the will to live.' Ik ga opnieuw voor het raam staan en zie uw ploeg in de nacht verdwijnen. Laat ik hun voorbeeld maar volgen. Mag ik u tenslotte een verzoek doen? Wilt u de regisseur zeggen dat ik vind dat ze haar werk uitstekend verricht? Ze staat gereed met een vriendelijk woord en een lach, geeft de aanwijzingen klaar en duidelijk en is niet te beroerd een handje toe te steken bij het versjouwven van het materiaal. Heus, dat doet ze allemaal. (Ze doet me denken aan onze eigen coördinator.) Kunt u haar zeggen dat ze haar loon dubbel en dik verdient en dat ze dus niet moet wakker schieten omwille van een achterstand op het tijdsschema? Klopt u haar maar eens op de schouder en zegt u eens klaar en duidelijk dat het allemaal maar televisie is en niet echt en niets om de slaap voor te laten.

Frederik Bullens
Herstelbemiddelaar Oudenaarde

GOED OM W ETEN

Vlaams O verzicht

Al wie momenteel geen zicht heeft op het aanbod van 'alternatieve' afhandelingen voor minderjarigen in Vlaanderen en zich er graag een beeld van zou vormen, kan voortaan terecht bij de vzw Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ). Zij publiceerde

immers -in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap- de eerste versie van **'Herstel- bemiddeling, leerprojecten, gemeenschapsdienst voor minderjarigen in Vlaanderen: een Vlaams Overzicht'**. Het overzicht is opgevat als een praktische gids die je per gerechtelijk arrondissement loodst doorheen de bestaande initiatieven in het Vlaamse landschap. De kostprijs bedraagt • 12,5 + • 2,5 verzendkosten.

De handige gids is telefonisch of schriftelijk te bestellen op het volgende adres:

OSBJ
t.a.v. Goedele Sulmont
Cellebroersstraat 16
1000 Brussel
tel.: 02/ 513 15 10
e-mail: osbj@skynet.be

OSBJ
Hilde Vanlommel

Vijf jaar provinciaal Vereffeningsfonds Vlaams-Brabant

Op vrijdag 14 maart 2003 vond een persconferentie plaats over de vijfjarige werking van het Vereffeningsfonds Vlaams-Brabant en over het verslagboek dat gepubliceerd werd naar aanleiding van de seminariereeks: "een pittig melodieje op zoek naar samenklank".

Het fonds bestaat reeds sinds 1991, maar werd in 1997 overgedragen aan de provincie omwille van haar neutraal, officieel en voor iedereen herkenbaar niveau. Dank zij het fonds kunnen minderjarige plegers van misdrijven zich vrijwillig en actief inzetten voor het financieel en moreel herstel van hun delict. De financiële bijdrage van het fonds past binnen een bemiddelingsproces tussen de benadeelde partij en de jongere met zijn ouders.

Ondertussen kennen ook de provincies Antwerpen, Limburg en Brugge een provinciaal Vereffeningsfonds. Suggnomé experimenteert met een Herstelfonds voor gedetineerden.

Tijdens de vierdaagse seminariereeks, die plaatsvond in oktober-november 2002, werd gezocht naar een antwoord op vele vragen: "Wat is de maatschappelijke functie van deze fondsen? Hoe kunnen ze functioneren als instrument tot

participatie en responsabilisering? Is deze werkwijze verzoenbaar met bepaalde rechtsbeginnelen? Zijn ze pedagogisch verantwoord? ..." Vele vragen kregen een (bescheiden) antwoord ... en de antwoorden riepen heel wat nieuwe vragen op.

Het boeiende verslagboek van de seminariereeks is voor de prijs van • 5 te verkrijgen bij:

Provincie Vlaams-Brabant
t.a.v. Chris Boyen
Provincieplein 1
3010 Leuven
tel: 016/26.73.22
email: cboyen@vl-brabant.be

OSBJ
Hilde Vanlommel

Een onderzoek naar herstelgericht groepsoverleg in Vlaanderen

In november 2000 werd vanuit de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie, K.U.Leuven onder promotorschap van Prof. Dr. Lode Walgrave gestart met een project rond 'Family Group Conferences'. In een conference komen dader en achterban samen met het slachtoffer en zijn achterban, onder begeleiding van een moderator. Het Nieuw-Zeelandse voorbeeld wordt gevolgd, waarbij de jongere en zijn achterban tijdens de bijeenkomst tijd krijgen voor privé overleg en een politiebeambte de ernst van de feiten aanduidt. Jeugdrechters Van de Wynckel en Raes kregen de kans om met steun van de Koning Boudewijnstichting de Nieuw-Zeelandse praktijk te bestuderen, wat meteen steun gaf aan het project. De bemiddelingsdiensten Adam en Elegast (Antwerpen), BAL (Leuven), BAS! (Brussel) en BAAL (Limburg) werden bereid gevonden om mee te werken aan het project. De bemiddelaars kregen een opleiding door Allan MacRae, een moderator uit Nieuw-Zeeland. In een Hergo spreken we van "moderator", om aan te tonen dat het om een andere methodiek gaat dan in slachtoffer-dader bemiddeling. Het project wordt geëvalueerd door de OGJC en een rapport over de bevindingen van twee jaar prak-

tijk werd overgemaakt aan de Vlaamse Gemeenschap in november 2002. In wat volgt geven we kort de belangrijkste bevindingen weer, waarbij met twee elementen moet worden rekening gehouden. Gezien de korte samenvatting van een vrij uitgebreid rapport, generaliseren we hier enkele bevindingen. In de praktijk zijn er echter belangrijke nuanceringen en aandachtspunten, die in het rapport terug te vinden zijn. Een tweede bedenking is dat het rapport gebaseerd is op een klein aantal zaken en veralgemening wordt dan bemoeilijkt. Vandaar ook dat het project nog een jaar is verlengd, zodat een ruimere caseload wat meer ruimte biedt voor interpretatie.

Een procedure voor doorverwijzing en inpassing van het project in het bestaande jeugdbeschermingssysteem vergde heel wat denkwerk. In samenwerking met de betrokken actoren in de verschillende arrondissementen (jeugdrechters, advocaten, procureurs en moderatoren) kon een procedure worden uitgewerkt, die na overleg met het Hof van Beroep te Brussel verder verfijnd werd. Bevroegde jeugdrechters en jeugdadvocaten vinden dat de rechten van de betrokkenen worden gewaarborgd. De aanwezigheid van de advocaat tijdens de Hergo en de situering op jeugdrechtbankniveau spelen hierbij een belangrijke rol. De partijen zelf hebben het gevoel dat hun rechten worden gerespecteerd.

In herstelrecht wordt tevredenheid van de betrokkenen belangrijk geacht, we gaan dit na op verschillende niveau's. Met betrekking tot de voorbereiding zijn jongeren en ouders tevreden: ze weten wat te verwachten en zijn tijdig uitgenodigd voor het gebeuren. Slachtoffers zijn in het algemeen tevreden over de voorbereiding door de moderatoren, maar kunnen zich moeilijk inbeelden wat zo een Hergo uiteindelijk zal inhouden. De betrokkenen kunnen in het algemeen hun zeg doen op de Hergo, hoewel dit voor de jongeren niet altijd het geval is. Jongeren vinden dat de overeenkomst fair is, voor sommige jongeren is die ook wel zwaar. Slachtoffers zijn niet altijd even overtuigd van de invloed die ze hebben op de overeenkomst, maar zijn het ermee eens en vinden het eerlijk. Ouders vinden de overeenkomst fair voor hun zoon/dochter en zijn er tevreden mee.

De meeste jongeren zouden opnieuw voor Her-

go kiezen omdat ze een tweede kans krijgen, met het slachtoffer kunnen praten en hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Een paar jongeren kiezen voor de rechtbank, omdat dat gemakkelijker is. Slachtoffers kiezen voor Hergo omdat het persoonlijker is, andere slachtoffers verkiezen de rechtbank omdat dat voor de jongere in kwestie beter zou zijn. Ouders kiezen opnieuw voor Hergo omdat het preventief kan werken, ze kunnen met het slachtoffer praten en ze hebben inspraak.

Het netwerk van de jongere kan worden betrokken, maar soms komen enkel ouders en de advocaat mee. Slachtoffers brengen minder steunfiguren mee, maar vinden het niet nodig meer steunfiguren mee te brengen.

De recidive van de jongeren gaan we na via dossierstudie, wat een aantal beperkingen met zich meebrengt. Voorlopig werden nieuwe feiten aangetroffen in vijf van de vijftien bestudeerde dossiers. De feiten blijken minder ernstig te zijn dan degene waarvoor de jongere werd doorverwezen naar Hergo.

Deze bijdrage is zoals gezegd te kort om een genuanceerd en volledig beeld te geven van de praktijk van Hergo, alsook de wetenschappelijke opvolging ervan. Voor wie er meer van wil weten: het rapport 'Een wetenschappelijk onderzoek over de toepassing van Family Group Conferences (Herstelgericht groepsoverleg) in Vlaanderen' kan worden besteld aan de prijs van 30 Euro via sonja.wellens@law.kuleuven.ac.be (016/32.53.00). Voor meer uitleg kan u uiteraard steeds terecht bij onderstaande.

Inge Vanfraechem, OGJC
inge.vanfraechem@law.kuleuven.ac.be

Impressie – Verslag Toer van België

Donderdagnamiddag 24 april waren we – in het kader van de toer van België – aanwezig in het Markiesgebouw voor een 'internationale samenspraak'. De aanwezige groep bestond uit een twintigtal buitenlandse en een vijftiental Belgische collega's bemiddelaars. De heerlijke broodjes en gulle wijn (eigen aan het Markies-

gebouw) waren tevens present.

Onze oer-Vlaamse Fr derico uit Gent leidde het geheel in. De buitenlandse bezoekers werden gevraagd hun ‘eigen nationale bemiddeling- en/of herstelrechtachtergrond’ te schetsen. Tevens werd hen gevraagd om feedback te geven over wat ze hier in België hebben ervaren tijdens hun toer.

Een Luxemburgse collega stak de spits af. Hij werkt in een bemiddelingsdienst waar men met een aantal bemiddelaarco rdinatoren werkt (hij is er één van) die een ‘freelancerlijst’ van bemiddelaars te beschikking hebben. Met andere woorden: andere bemiddelaars worden opgeleid (180 uren) tot ‘freelancerbemiddelaars’. Zij worden opgebeld en komen dan naar de bemiddelingsdienst alwaar zij de bemiddelingen verrichten en hiervoor *per uur betaald worden*. De coördinatoren houden tevens in het oog dat elke freelancerbemiddelaar ongeveer evenveel aan bod komt.

Een Franse dame wenste vervolgens aan bod te komen. Zij merkte op dat de Belgische collega’s bemiddelaars er jong uitzien. In haar bemiddelingscontext werkt men met opgeleide ‘vrijwilligerbemiddelaars’ die allen reeds een respectabele leeftijd *dienen* te hebben. De vrijwilligers worden opgeleid door ene Jacqueline Morineau. Ze bemiddelen telkens met drie vrijwilligers in één dossier. De partijen worden uitgenodigd op de rechtbank in een daartoe geschikt lokaal. De drie bemiddelaars gaan dan met de partijen een gezamenlijk gesprek aan en richten zich vooral op een communicatie*proces*. Men organiseert enkel dit ene gesprek dat kort of lang kan duren en vooral gericht is op het ten gronde uitpraten van het conflict. In het algemeen gaat het over dossiers waarbij de partijen een relatie hebben (buurtconflicten/familiale conflicten). De dossiers worden indien een bemiddelingsgesprek niet lukt geklasseerd.

Vervolgens kwamen we in een gesprek terecht waarbij men zich de vraag stelde of kwaliteit in bemiddeling betekent dat de bemiddelaar goed opgeleid is en dient gespecialiseerd te zijn binnen een bepaalde sector (dader-slachtoffer, familiale bemiddeling, ...) of dat men zich eerder

dient te richten op het zoveel mogelijk uitdragen en teruggeven aan de gemeenschap van het idee van bemiddeling als conflicthantering: de cultuur van bemiddeling breder uitdragen i.p.v. een nieuwe beroepsgroep.

Een collega uit Barcelona vulde hier prima op aan. Zij trachten in hun project tot een combinatie en integratie van de twee te komen. Eerst en vooral verzorgen zij op gemeentelijk niveau een conflicthanteringtrainingsprogramma toegankelijk voor iedere inwoner van de gemeente. Vervolgens ondersteunen zij de deelnemers om na de training in hun plaatselijke wijken, werk- of leefomgeving zelf initiatieven te nemen betreffende conflicthantering. Een voorbeeld is een sticker ‘safe place’ op de ruiten van winkels die duidt dat je als jongere in die winkel terecht kan voor hulpvraag (een telefoontje plegen (als je jezelf onveilig voelt), naar de wc gaan, ...).

Daarnaast werken ze binnen hun dienst met een lijst van vrijwilligerbemiddelaars die werken in bemiddelingsdossiers. Deze vrijwilligers zijn weerom opgeleid door Jacqueline Morineau. Ze werken dus met drie vrijwilligers in één dossier, maar hebben een andere accent gelegd. Elke partij wordt door   n vrijwilliger bezocht. Het gezamenlijk gesprek wordt vervolgens geleid door de vrijwilliger die de partijen nog niet gezien heeft. De twee andere vrijwilligers ondersteunen elk hun partij. Zij proberen tevens flexibel te zijn betreffende de nood van de partijen om procesgericht te werken of eerder beperkter onderhandelingsgericht.

Als derde activiteit organiseren zij nog een soort van ‘interactief instap theater’. Hierbij spelen acteurs een conflict en wordt verwacht dat het publiek mee instapt en speelt. Het publiek wordt geacht hun rol dan zo op te nemen dat zij het conflict proberen te vermijden of op te lossen. Een meisje (acteur) gaat bijvoorbeeld kleren kopen in de winkel en haar moeder (acteur) gaat mee. Er ontstaat een conflict omtrent welke kleren gepast zijn om over straat mee te lopen, ... Het publiek kan dan de rol van de moeder of dochter overnemen.

Een Afrikaanse collega duidde ons op het potentieel van Europa om ervaringen uit te wisselen

en de krachten te bundelen als Europese collega's.

Tot slot kwamen onze Russische collega's aan het woord. Zij vonden een mop als opener gepast. *'Stel binnen 20 jaar. Iemand heeft een conflict. Hij wenst zijn conflict zelf op te lossen, maar de wet verbiedt dit. Er komt een officier op bezoek die stelt dat het bij wet niet mogelijk is om zich met de andere te verzoenen. Hij dient te wachten op een bemiddelaar. De officier stelt als slot. Betaal deze bemiddelaar en hij zal jullie verzoenen.'*

Zij menen dat er twee tendensen zichtbaar worden. Of men kiest voor een professionalisering van bemiddeling of men kiest voor vrijwilligers die gaan bemiddelen. Voor hen gaat het niet over goed of slecht. Professionelen kunnen het conflict opnieuw stelen van de partijen. Vrijwilligers kennen dan weer problemen met geloofwaardigheid en afhankelijkheid. Zij zijn in Rusland in 1997 begonnen met pilootprojecten in 10 regio's. Zij geven de voorkeur aan werken met vrijwilligers. Ze ervaren hierbij echter een aantal problemen. Het vinden van vrijwilligers is problematisch vermits een actuele sociale sfeer in Rusland ontbreekt. Men ervaart bijna geen openheid in de publieke diensten (politie, justitie, parket). Vermits de praktijk dus moeizaam van de grond komt, schrijven zij vooral nog veel publicaties en werken zij aan Russische vertalingen van belangrijke boeken betreffende herstelrecht en bemiddeling.

Tot slot is er in sommige regio's een opmerkelijke evolutie zichtbaar. Omdat het publieke Russisch systeem faalt in het opnemen van hun sociale verantwoordelijkheid, begint hier en daar de commerciële sector deze taak over te nemen. Zo investeert, in een bepaalde regio, een groot oliebedrijf, het bemiddelingsproject. Zij investeren tevens in jeugdprojecten en projecten die zich richten op sociale cohesie.

Ik hoop dat u als lezer merkt dat het, wat mij betreft, een boeiend uitwisselingsmoment was. Tot de volgende keer, Bram.

Bram Van Droogenbroeck
Herstelbemiddelaar minderjarigen BAL

Orde van de Dag: themanummer herstel en bemiddeling'

Orde van de Dag is een driemaandelijks debat-tijdschrift over criminaliteitsbeheersing en beleid. Het tijdschrift, uitgegeven door Kluwer, wil de discussie stimuleren, de communicatie tussen de verschillende partners inzake strafrechtsbedeling bevorderen, de ervaringsbasis verruimen, adviezen verlenen en op zoek gaan naar gemeenschappelijke en geïntegreerde visies. Elk nummer van het tijdschrift werkt een thema uit dat aan de orde van de dag is. Nochtans staat niet de consensusgedachte voorop, maar wil men het thema vanuit zo divers mogelijke invalshoeken belichten. Een auteur schrijft een inleidende 'locomotieftekst' waarop verschillende anderen kunnen reageren.

Aangezien Orde van de Dag als ondertitel 'Criminaliteit en samenleving' heeft en 'herstel' en de rol van de samenleving hierbij meer en meer in de strafrechtelijke discussie opduiken, leek het de redactieraad aangewezen een themanummer te wijden aan het onderwerp 'herstel en bemiddeling'. Frederik Bullens (herstelbemiddelaar te Oudenaarde) schreef de inleidende locomotieftekst. Reacties werden geschreven door Paul Kenis (advocaat-generaal van het Hof van Beroep te Gent), Tom Goosen (adjunct-adviseur bemiddeling in strafzaken), Kristel Beyens en Kristof Verfaillie (respectievelijk docent en ex-student aan de VUB), Leo Van Garsse (Suggnomè) en Dominique Bataillie en Dirk Dufraing (herstelbemiddelaar respectievelijk te Kortrijk en Turnhout).

Het themanummer verschijnt in juni 2003. De verschillende invalshoeken die de diverse auteurs hanteren, maken dat zowel de theorie, de praktijk als het beleid bestudeerd worden. De jarenlange praktijk en reflectie waar de auteurs kunnen op terugbuigen, blijken stilaan een en ander aan de oppervlakte te hebben gebracht. Niet dat alle puzzelstukken door een onzichtbare hand in elkaar worden gepast, maar de discussie inzake bemiddeling en herstel lijkt (alweer) op een iets hoger plan getrokken te zijn.

Frederik Bullens
Herstelbemiddelaar

Start werkzaamheden deontologische adviescommissie

Eind 2000 werd in de schoot van Suggnomè een werkgroep deontologie opgestart. De ervaring leerde immers dat herstelbemiddelaars in het kader van hun specifieke werkzaamheden binnen een zeer specifieke context regelmatig met deontologische vragen worden geconfronteerd. Tevens stelde en stelt zich ook de vraag naar duidelijkheid en houvast vanwege de verschillende actoren betrokken op de praktijk van herstelbemiddeling. In functie van het uittekenen van een wettelijk kader lijkt een uitgewerkte deontologie ons inziens dan ook een essentiële pijler. Tenslotte en niet in het minst dient een deontologische code ook een houvast te bieden aan partijen die zich willen engageren in een bemiddelingsproces.

De werkgroep werd bij aanvang samengesteld uit bemiddelaars minderjarigen, bemiddelaars meerderjarigen voor vonnis, de verantwoordelijken voor de implementatie bemiddeling minderjarigen en de coördinator van Suggnomè. In een latere fase werd de groep uitgebreid tot de bemiddelaars fase strafuitvoering en een vertegenwoordiger van de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg. Bedoeling van de werkgroep was een ontwerp van deontologische code uit te werken voor de bemiddelaars ressorterend

onder de verschillende bij de werkgroep betrokken modaliteiten van bemiddeling.

Eind 2002 kwamen de werkzaamheden van de werkgroep in een eindfase en werd besloten gedurende een jaar experimenteel een deontologische adviescommissie aan het werk te zetten. De opdracht van de adviescommissie is tweeledig met name: een advies te formuleren inzake concrete deontologische problemen van de herstelbemiddelaars en zodoende gaandeweg het ontwerp van deontologische code te verfijnen. Bij de samenstelling van de adviescommissie werd gezocht naar personen met een specifieke deskundigheid inzake bemiddeling en/of inzake deontologische vraagstukken en/of inzake de dienstverlening t.a.v. personen die n.a.v. een misdrijf of een als misdrijf omschreven feit gevat zijn in een gerechtelijke context. Op de opstartvergadering van 7 april 2003 bevestigden volgende personen hun engagement: Frank Hutsebaut (KULeuven), Ingrid Van Welzenis (KULeuven), Tine Marain (Slachtoffer In Beeld), Stijn Caes (ex-herstelbemiddelaar minderjarigen) en Kris Stas (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk). Een vertegenwoordiger van de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg en de coördinator van Suggnomè nemen deel aan de vergaderingen van de adviescommissie met het oog op het verlenen van bijkomende inhoudelijke toelichtingen aan de leden van de commissie.

Het secretariaat van de commissie wordt in een eerste fase (zes maanden) waargenomen door Suggnomè. In een volgende fase wordt dit overgenomen door de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg.

De vragen worden op de vergadering van de commissie anoniem behandeld. De vraagsteller wordt schriftelijk op de hoogte gebracht van het advies van de commissie. De adviezen uitgebracht door de commissie zijn niet bindend maar ook niet vrijblijvend. Bemiddelaars die de adviserende bevoegdheid van deze commissie onderschrijven worden verondersteld het eventueel niet naleven van het advies te motiveren t.a.v. de commissie.

Vragen en betreffende adviezen zullen anoniem ter beschikking gesteld worden van alle bemid-

delaars ressorterend onder de betrokken bemiddelingsmodaliteiten.

De adviezen van de commissie worden gebundeld in een rapport met het oog op de evaluatie van de werkzaamheden en de finalisering van de deontologische code.

Deontologische vragen kunnen via e-mail bezorgd worden op het secretariaat van de adviescommissie t.a.v. Marianne Regelbrugge, e-mail adres: marianne.regelbrugge@wol.be.

Voor bijkomende info kunt u terecht op het secretariaat van Sugnomè (016/22 63 88) of bij de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (016/58 36 25).

Persconferentie tien jaar herstelbemiddeling.

“4 mei 1993: 14 u.: Overleg op Justitieel Welzijnswerk. Infrastructuur: Leo krijgt zijn bureel aangewezen. Marianne zorgt nog voor een stoel.”

Met deze woorden openen we, nu exact tien jaar geleden, het ‘Logboek van de bemiddelaar’. Enkele bladzijden verder maakt het logboek op datum van 7 mei melding van het aller-eerste bemiddelingsgesprek dat doorging in het centrum van Leuven met een Nigeriaanse mevrouw, slachtoffer van opzettelijke slagen en verwondingen.

Zonder dat we het eertijds goed beseften waren dit de eerste stappen van een praktijk die de bemiddeling tussen slachtoffers en daders, ook bij zware strafbare feiten, in heel Vlaanderen en in toenemende mate ook Wallonië tot een bespreekbaar thema zou maken.

Tien jaar lang al kan het Leuvense project hierbij terugvallen op de actieve betrokkenheid van een arrondissementeel samenwerkingsverband. Aanvankelijk waren hierbij enkel het Leuvense parket, de K.U.Leuven (als initiatiefnemer van het oorspronkelijk project), de VZW Justitieel Welzijnswerk Leuven en enkele geïnteresseerde

advocaten betrokken. Met de oprichting in '96 van de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven breidde de stuurgroep zich fors uit met vertegenwoordigers uit de politionele wereld, de bestuurlijke overheid en de (para)-justitiële sector.

De Leuvense stuurgroep zag in één en ander een goede gelegenheid om de bemiddelingspraktijk extra onder het voetlicht te brengen. Onder de noemer “Tien jaar Herstelbemiddeling Leuven” ging op 25 april in het Leuvense stadhuis een persconferentie door, bijgewoond door een zestal journalisten.

Prof. I. Aertsen situeerde het project in een bredere herstelrechtelijke benadering van criminaliteit. Collega Daniël Horevoets lichtte de praktijk toe. Mevr. M. Scevenels, parket-magistrate, brak een lans voor een actieve rol van het Openbaar Ministerie inzake deze materie en wees hierbij op de grote maatschappelijke relevantie van bemiddeling.

Ondergetekende schetste kort de opeenvolgende stappen in de veralgemening van het bemiddelingsaanbod. Hierbij werd nadruk gelegd op de grote uitstraling die van het Leuvense initiatief is uitgegaan.

Tenslotte opende de Heer H. Michiels, hoofdcommissaris van de Leuvense Politie, een venster op de mogelijkheid tot schade-regeling en bemiddeling op politieniveau en stelde terzake het recente Leuvense initiatief voor.

Na de toelichtingen was er gelegenheid tot vraagstelling. Hierbij bleek dat de aanwezigen wel érg geboeid waren door het thema, waardoor de gedachtewisseling veel langer uitliep dan gepland. Achteraf konden we hiervan in meerdere kranten de beknopte neerslag terugvinden.

Het aanvoelen van de initiatiefnemers was achteraf zeker positief. Zonder het effect te willen overroepen is het wellicht ook via dergelijk bescheiden stappen dat dient gewerkt aan een geleidelijk toenemende vertrouwdheid, ook bij het brede publiek, met de thema's van herstelrecht en bemiddeling.

Leo Van Garsse
Implementator

Jaarverslag 2002 Suggnomè Forum voor Herstelrecht en Bemiddeling

'Het jaar 2002 was in menig opzicht het jaar van de tegengestelde bewegingen wat het aanpassingsvermogen en de flexibiliteit van zowel de individuele medewerkers als van de organisatie serieus op de proef heeft gesteld... Voor u ligt het verslag van dit bewogen vierde werkingsjaar van onze vereniging en wellicht zult u bij het doorlezen sporen ontdekken die refereren naar de voorbije tumultueuze periode. In het spreken liggen immers mogelijkheden tot herstel, dit wordt ons dagelijks bevestigd door de praktijk waarover we in dit verslag getuigen...' aldus Marianne Regelbrugge in de inleiding op het werkingsverslag 2002 van Suggnomè.

Wie geïnteresseerd is in deze getuigenis en het werkingsverslag niet toegezonden kreeg (we opkeerden dit jaar noodgedwongen voor een beperktere oplage) kan terecht op onze website www.suggnome.be in de rubriek 'Informatie' of kan alsnog het jaarverslag opvragen op het secretariaat van Suggnomè tel. 016/ 22 63 88.

www.suggnome.be

De site hernieuwd

Nadat studenten Mediakunde van de KULeuven einde 2001 een verdienstelijke poging hadden ondernomen voor het in de steigers zetten en opstarten van een eigen website, bleek vrij snel dat onze ambitie ter zake misschien te hoog was, en onze kennis van zaken beslist te gering.

Zo waren we o.a. niet in staat het interactieve interne en externe forum te operationaliseren en

ook het met een zekere frequentie actualiseren van de site was problematisch, en dit om verschillende redenen.

Daarom werd na rijp en ampel beraad overwogen de site helemaal te herwerken, zowel inhoudelijk als vormelijk, en we zijn blij nu eindelijk een vernieuwde versie te kunnen voorstellen die sinds 5 mei jl. on line is.

De nieuwe, behoorlijk afgeslankte versie is soberder qua presentatie en vormgeving, gebruiksvriendelijk, en zonder al te veel overbodige toeters en bellen.

Ook inhoudelijk werden onze ambities tot realistischer proporties teruggebracht en hebben we ons beperkt tot het essentiële.

In enkele hoofdrubrieken vindt men beknopte informatie over de **historiek** van Suggnomè, de **structuur** van onze organisatie, de **activiteiten** waarmee we ons in de herstelrechtelijke context willen profileren, een beknopt overzicht van de voorhanden zijnde **publicaties**, en een verwijzing naar interessante **links**. In het **archief** ten slotte bevinden zich elektronische versies van de laatste Nieuwsbrieven en het jongste jaarverslag.

Verder vindt u in de rubriek **contact** alle nuttige en relevante coördinaten van de medewerkers van Suggnomè.

Ons elektronisch **forum** is nog steeds opgesplitst in 2 luiken. Het eerste luik is bedoeld voor alle potentieel geïnteresseerden. Hier kan men terecht met vragen, bemerkingen, kritische commentaren, et cetera. Op dit forum kan eveneens gediscussieerd worden over herstelrechtelijke thema's of dader- slachtofferbemiddeling in de strafrechtelijke context.

We hopen dat dit forum aan de verwachting zal voldoen en dat er vinnige en geanimeerde discussies zullen worden gevoerd.

Geïnteresseerden worden verzocht zich vooral niet in te houden. Met spanning kijken we uit naar de eerste reacties, en hopelijk zitten we voor we het in de gaten hebben in een elektronisch debat.

Het tweede luik is enkel toegankelijk voor bemiddelaars en medewerkers van Suggnomè die over een beveiligd paswoord beschikken.

Dit berichtje sluiten we graag af met Pascale Nys heel erg te bedanken voor haar hulp de voorbije maanden. Geheel gratis en belangeloos hielp ze bij het ontwerpen van deze nieuwe site, stond ze in voor de grafische vormgeving ervan en voorzag ze ons van een spoedcursus HTML. Aanvankelijk was toegezegd dat ze ons verder zou helpen bij het onderhouden van de site, maar inmiddels heeft ze haar horizons definitief verlegd. Over afzienbare tijd vertrekt ze naar de VS, en langs deze weg willen we haar nog veel geluk en succes wensen in haar verdere leven.

Dirk Dufraing
Herstelbemiddelaar

Voorstellen Commissie Holsters' openbaar gemaakt

‘Ik meen dat we vandaag - politiek en maatschappelijk gezien - een historische kans krijgen om de strafuitvoering (maar ook de straftoemeting), die meer dan anderhalve eeuw verwaarloosd zijn geweest, tot een logisch en performant geheel uit te bouwen, met daarin één duidelijke rode draad: het herstel van de relatie tussen dader, slachtoffer en maatschappij.’

Met deze woorden kondigde M. Verwilghen als Minister van Justitie eind februari 2000 de oprichting aan van een ‘Commissie Strafvuiteringsrechtbanken, externe rechtspositie (van getetineerden) en straftoemeting’. De werkzaamheden van deze commissie, later, naar zijn voorzitter, de ‘Commissie Holsters’ genoemd, leken voor de verdere ontwikkeling in België van bemiddeling en herstelrecht dan ook van het grootste belang. Het was voor ons de voorbije periode dan ook wat frustrerend dat de berichtgeving hierover uiterst beperkt bleef.

Hierin komt nu blijkbaar verandering. Op 9 mei nodigde de minister de pers uit voor een officiële toelichting bij de eindresultaten. Tot op vandaag zijn de teksten hiervan nog niet in ons bezit. Er werd ons echter al bevestigd dat in de voorstellen ‘herstel’ benoemd wordt als één van de fundamentele straf-doelen. Verder zou hierin worden gesteld dat werk dient gemaakt van een breed-beschikbaar aanbod van dader-slachtofferbe-middeling, en dit in alle fasen van

het strafrechtelijk optreden.

We hopen stellig dat deze voorstellen door een volgende legislatuur bij prioriteit verder zullen worden onderzocht en kortelings voorwerp zullen uitmaken van een wetgevend initiatief.

Leo Van Garsse

“SAMENSPRAAK”

13 juni 2003

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesgebouw, zaal 100
Markiesstraat 1
1000 Brussel

Thema: ‘Werken met vrijwilligers in het kader van herstelbemiddeling’

Programma

- 12.30 u Welkom en broodjeslunch.
- 13.15 u De samenspraak wordt ingeleid door:
- mevrouw Van Velthoven, jeugdzaken, parket Leuven
- mevrouw Astrid Rubbens, slachtofferhulp; Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
- mevrouw Inge Gruppig, herstelbemiddelaar minderjarigen bij ADAM
- 13.45 u Vraagstelling en debat.
- 16.30 Einde

Inschrijven kan via het bezorgen van bijgevoegde inschrijvingsstrook aan het secretariaat van Suggnomè of via het sturen van een e-mail naar suggnome@wol.be, en dit vóór 9 juni 2003. Voor bijkomende inlichtingen kan u terecht bij Noëlla Verreth op het secretariaat van Suggnomè.

INSCHRIJVINGSSTROOK

SAMENSPRAAK 13 juni 2003

Hiermee bevestig ik dat ik,

.....(naam)

aanwezig zal zijn op 13 juni.

Handtekening